

Högern

Liksom socialdemokratin mer än något annat parti drivit den sociala synpunkten i svensk politik, har högern äran av att med uthållighet och kraft ha verkat för ett starkt svenskt försvar. Gång efter annan har partiet lidit nederlag på denna sin huvudlinje, men dess insatser har utan varje tvivel varit av betydelse för framkallandet av den principiella enighet i försvarsfrågan som är ett av de stora positiva dragen i vårt politiska läge.

I dessa dagar är det inte på denna linje som högern söker vinna väljare. I stället kostymerar man sig som frihetsparti. Ja, man gör till och med anspråk på att alltid ha varit det. "Det är historiskt omvitnat", skriver en av partiets mest representativa och minst betydande skribenter, "att konservatismen varit den personliga frihetens bärare genom tiderna." "Högerpartiet — fri-

hetspartiet", heter det i valpropagandan. Ett så oblygt och förtvivlat försök att stjäla ett annat partis kläder — för att begagna en beaktad liknelse — har sällan förekommit. Det visar bäst hur svag högern är och känner sig vara.

Högern som frihetsparti. Låt oss gå igenom de viktigaste "friheterna". En är den politiska, liktydig med allas delaktighet i statsstyrelsen, med demokrati. Ännu för trettio år sedan var högern motståndare till folkstyrelsen och höll på den fyrtygradiga skala som garanterade de ekonomiskt välställda majoritet i första kammaren. Den var också motståndare till parlamentarismen och sökte bevara en personlig kungamakt "över partierna", dvs. i högerns tjänst. Då partiet gav efter under författningsstriderna kring år 1920 var det uppenbarligen av nödvång, icke av övertygelse. Icke ett ögonblick skall förnekas att en ändring sedan dess inträtt, att det stora flertalet högermän numera säkerligen är goda demokrater. Men uppträd inte som folkstyrelsens traditionella försvarare! Det är alltför genomskinligt, alltför olustigt.

En annan frihet är den medborgerliga: tryck-, förenings-, religionsfrihet och allt vad därmed sammanhänger. Även på den punkten har högern företrätt konservatismen, inte framsteget. Den har bekämpat de reformer varigenom statskyrkomonopolet småningom lättats, grupper inom högern ställde sig länge tveksamma eller avvisande till arbetarnas förenings- och strejkrätt, under andra världskriget fasthöll högern i det längsta vid begränsningarna av tryckfriheten. Även på denna punkt finns det skäl att glädja sig åt högern, som sig omvänt och bättrat, men det finns ingen anledning att prisa dess insatser.

Inte ens den frihet som gäller näringslivets lösgörande från statligt förmynderskap kan högern berömma sig av att ha gått i spetsen för. De riktningar som den moderna högern härstammar från var tvärtom motståndare till den liberalism som under 1800-talet på detta område företrädde framsteget. Det är sant att högern under de senaste årtiondena här övertagit gammalliberalismens avlagda och utslitna mantel. Men detta sammanhänge direkt med att högern icke ägt tillräcklig känsla för den frihet som uppstår genom sociala reformer, genom att de fattigare samhällsgrupperna garanteras villkor som gör det möjligt för dem att i praktiken dra nytta av den politiska och medborgerliga friheten. En legend som skapats av Disraeli och som svenska högermän stundom värmer sig vid går visserligen ut på att de konservativa i England i mitten av 1800-talet skulle ha varit socialpolitikens målsmän, men denna föreställning har sedan länge slagits sönder av vetenskapsmän som Hammond och Trevelyan. I vårt land har högern i detta hänseende ständigt hört till trossen. Då liberaler och socialdemokrater i förening genomdrev åttatimmarslagen förklarade högern att denna lag inom några år skulle undergräva den svenska produktionen, och dylika absurda farhågor och förutsägelser har sedan återkommit vid en rad sociala reformer.

I dagens läge krävs starkt känsla för folkstyrelse och medborgerlig frihet, en förening av aktiv socialpolitik och frigörelse från det ökade statstvånget. Det är den linje som liberalismen företrätt i svensk politik sedan tre kvarts sekel. Högerns försök att profitera av denna frihetskänslans renässans är "en lastens hyllning åt dygden" — alltid

välkommen, men icke förtjänt ovationer.

Högern lever för närvarande på skåpmat, egen och andras skåpmat. Sällan har detta på ett så gripande sätt framträtt som i Svenska Dagbladet i måndags. Under rubriken "Högern och framtiden" söker ledarförfattaren de mest bisarra tröstegrunder. Han gonar sig länge åt att en socialdemokratisk kåsör för ett par år sedan myntade uttrycket "den gamla slitstarka högern" — utan att förstå att komplimanger av denna art ägnas just åt ofarliga motståndare. Han talar om att det "alltid funnits en särskild strävan till saktlighet och realism i högerpartiets politiska linje" — utan att med ett ord antyda i vilka avseenden dessa märkliga egenskaper kommit till uttryck. Han meddelar, likaså utan att anföra något skäl, att högern är "ett framtidsparti". Ja, om framtiden är det omöjligt att döma; säkert är att högern inte är något samtidsparti.

Det minst sympatiska med den moderna högern är dess ovilja att ta ställning, dess benägenhet att förena ren konjunkturpolitik med slappa åberopanden av halvt förmultnade traditioner. Den vänder sig i religionens namn mot den fria debatt i dessa frågor som kännetecknar den liberala pressen, som om icke öppna meningsbrytningar är nödvändiga på alla fält och som om högern i motsats till andra representerade fromheten och barnatron. Den vacklar även i sin opposition mellan ett slags gammalbyråkratiskt respekt mot de för tillfället svaga och ärlig vilja att påvisa den (jämför behandling av krediten). Dess ledanpar i utrikespolitiken :

mellan skilda ståndpunkter som ett jagat djur mellan tuvorna på ett gungfly. Frihet och klarhet — det är två ord som högern inte bör söka fästa som fjädrar i hatten.